

МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

№ _____

Про затвердження Вимог безпеки та захисту здоров'я під час використання виробничого обладнання працівниками

Відповідно до статті 28 Закону України „Про охорону праці”, пункту 8 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 423 (зі змінами),

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Вимоги безпеки та захисту здоров'я під час використання виробничого обладнання працівниками, що додаються.
2. Департаменту заробітної плати та умов праці (Товстенко О. П.) забезпечити подання цього наказу в установленому законодавством порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Крентовську О. П.

Міністр

Андрій Рева

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства соціальної
політики України

_____ 2016 року № _____

**ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ ЗДОРОВ'Я
ПІД ЧАС ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ОБЛАДНАННЯ
ПРАЦІВНИКАМИ**

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Ці Вимоги поширюються на всіх суб'єктів господарювання незалежно від форм власності, організаційно-правової форми і видів діяльності та встановлюють мінімальні вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я під час використання виробничого обладнання працівниками у процесі трудової діяльності.

1.2. Ці Вимоги розроблено на основі Директиви 2009/104/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року стосовно мінімальних вимог щодо безпеки та здоров'я при використанні робочого обладнання робітниками при здійсненні професійної діяльності (друга окрема Директива у розумінні пункту (1) статті 16 Директиви 89/391/ЄС).

1.3. Ці Вимоги не обмежують право роботодавця встановлювати більш жорсткі вимоги щодо безпеки і захисту здоров'я та життя своїх працівників під час використання ними виробничого обладнання, якщо це не суперечить

законодавству.

1.4. Мінімальні вимоги безпеки, викладені в розділі III цих Вимог, не застосовуються до виробничого обладнання, яке споряджене декларацією про відповідність, складеною відповідно до вимог технічного регламенту, вимоги якого поширюються на це виробниче обладнання, та має маркування знаком відповідності технічним регламентам.

1.5. Терміни у цих Вимогах уживаються в таких значеннях:

використання виробничого обладнання – діяльність пов'язана з виробничим обладнанням: запуск або зупинка обладнання, його використання за призначенням, транспортування, ремонт, модернізація, реконструкція, нагляд і технічне обслуговування, у тому числі, очищення;

виробниче обладнання – будь-яка машина, апарат, інструмент, пристрій або устаткування, що використовується під час виконання робіт, виготовлення продукції, надання послуг. До виробничого обладнання, на яке поширюються ці Вимоги, також належать машини, механізми та об'єкти підвищеної небезпеки:

ліфти;

канатні дороги (підвісні пасажирські та вантажні, буксирні);

фунікулери;

ескалатори та пасажирські конвеєри;

атракційна техніка;

небезпечна зона – будь-яка зона всередині або навколо виробничого обладнання, в якій працівник, відкритий для зовнішнього впливу, наражається на ризик для здоров'я, безпеки життя;

оператор – працівник, який за завданням використовує виробниче обладнання;

потенційно небезпечне обладнання – обладнання використання якого пов'язане з ризиками для здоров'я та життя працівників та інших людей через накопичення в ньому енергії або процеси, що відбуваються в ньому;

працівник, відкритий для зовнішнього впливу – будь який працівник, який перебуває частково або цілком у небезпечній зоні;

призначений строк служби (ресурс) – календарна тривалість експлуатації (сумарний наробіток), у разі досягнення якої(го) експлуатацію потенційно небезпечного обладнання належить припинити незалежно від його технічного стану. Після закінчення призначеного строку служби (ресурсу) потенційно небезпечне обладнання має бути виведене з експлуатації, проведене експертне обстеження, за результатами якого може бути встановлений новий призначений строк служби (ресурс) з проведенням або без проведення ремонту, реконструкції, модернізації чи потенційно небезпечне обладнання буде списане.

Інші терміни вживаються у цих Вимогах у значеннях наведених у законах України „Про охорону праці”, „Про загальну безпечність нехарчової продукції”.

II. ЗАГАЛЬНІ ОBOB'ЯЗКИ РОБОТОДАВЦІВ

2.1. Роботодавець повинен вживати необхідні заходи, щоб виробниче обладнання, що використовується працівниками, відповідало виконуваній роботі, або було належним чином пристосоване для виконання роботи, не ставлячи під загрозу їхнє життя або здоров'я.

2.2. Під час вибору виробничого обладнання роботодавець зобов'язаний враховувати конкретні умови праці, ризики щодо безпеки, здоров'я та життя працівників наявні у нього на робочих місцях та будь-які додаткові ризики, пов'язані з використанням цього виробничого обладнання.

2.3. Якщо неможливо повністю забезпечити використання виробничого обладнання працівниками без ризику їхній безпеці, здоров'ю та життю, роботодавець повинен вжити заходи для мінімізації цих ризиків.

2.4. Виробниче обладнання, що надається працівнику та використовується

ним, має бути технічно справним і відповідати:

а) вимогам технічних регламентів, якщо виробниче обладнання виготовлене після дати набрання чинності або обов'язковості застосування відповідних технічних регламентів, що поширюються на це виробниче обладнання;

б) мінімальним вимогам безпеки, зазначеним у розділі III цих Вимог, і в нормативно-правових актах з охорони та гігієни праці, якщо виробниче обладнання виготовлене до дати набрання чинності або обов'язковості застосування відповідних технічних регламентів, що поширюються на це виробниче обладнання, або в разі відсутності технічних регламентів, що поширюються на це виробниче обладнання.

2.5. Якщо виробниче обладнання, що надане працівнику та використовується ним, не відповідає мінімальним вимогам безпеки, зазначеним у розділі III цих Вимог, і в нормативно-правових актах з охорони та гігієни праці, таке виробниче обладнання має бути щонайменше приведене у відповідність не пізніше ніж через чотири роки після набрання чинності цими Вимогами. Протягом цього строку роботодавець вживає необхідні заходи щодо безпечного використання працівниками такого виробничого обладнання.

2.6. Роботодавець повинен вживати необхідні заходи для забезпечення того, щоб протягом строку своєї експлуатації виробниче обладнання утримувалося на рівні, що відповідає пунктам 2.4 і 2.5 цих Вимог, шляхом належного технічного обслуговування відповідно до інструкцій виробника виробничого обладнання, які роботодавець повинен надавати працівнику разом з виробничим обладнанням.

2.7. Роботодавець повинен вживати необхідні заходи для забезпечення використання виробничого обладнання відповідно до вимог безпеки, зазначених у розділі IV цих Вимог, у нормативно-правових актах з охорони та гігієни праці та в інструкціях виробника конкретного виробничого обладнання,

які виробник повинен надавати разом з виробничим обладнанням.

2.8. Роботодавець відповідно до вимог статті 13 Закону України „Про охорону праці” повинен здійснювати моніторинг і оцінку технічного стану потенційно небезпечного обладнання, які мають здійснюватися шляхом проведення перевірок потенційно небезпечного обладнання (первинного, періодичного та позачергового технічного огляду та експертного обстеження) та нагляду за його безпечною експлуатацією.

2.9. Первинному технічному огляду підлягає потенційно небезпечне обладнання після монтажу перед першим введенням в експлуатацію, коли безпека його використання залежить від умов монтажу такого виробничого обладнання.

2.10. Періодичному технічному огляду підлягає потенційно небезпечне обладнання, що перебуває в експлуатації, якщо інше не встановлено експлуатаційними документами їх виробника чи нормативно-правовими актами з охорони та гігієни праці:

а) до закінчення призначеного строку служби (ресурсу), установленого експлуатаційними документами їх виробника чи нормативно-правовими актами з охорони та гігієни праці:

повному технічному огляду – не рідше одного разу на три роки;

частковому технічному огляду – не рідше одного разу на 12 місяців;

б) після закінчення призначеного строку служби (ресурсу) в терміни встановлені висновком експертного обстеження.

2.11. Позачерговому технічному огляду підлягає потенційно небезпечне обладнання в таких випадках:

після ремонту, реконструкції або модернізації;

перерви в експлуатації більш як на 12 місяців.

В інших випадках позачерговий технічний огляд проводиться відповідно до вимог нормативно-правових актів з охорони та гігієни праці або за ініціативою роботодавця.

2.12. Експертному обстеженню підлягає потенційно небезпечне обладнання в таких випадках:

після закінчення призначеного строку служби (ресурсу), установленого експлуатаційними документами їх виробника чи нормативно-правовими актами з охорони та гігієни праці, а також після закінчення нового призначеного строку служби (ресурсу), зазначеного у висновку експертизи за результатами експертного обстеження;

у разі аварії або пошкодження, спричиненого надзвичайною ситуацією природного чи техногенного характеру, з метою визначення можливості відновлення;

перед проведенням реконструкції чи модернізації, з метою визначення можливості їх проведення.

В інших випадках експертне обстеження потенційно небезпечного обладнання проводиться відповідно до вимог нормативно-правових актів з охорони праці або за ініціативою роботодавця.

2.13. Роботодавці повинні подавати відомості про результати технічного огляду та експертного обстеження потенційно небезпечного обладнання в розпорядження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, за установленною формою, де вони мають зберігатися протягом визначеного строку.

2.14. Потенційно небезпечне обладнання, що застосовується поза межами території суб'єкта господарювання, супроводжується письмовим підтвердженням здійснення останнього технічного огляду та/або експертного обстеження.

2.15. Технічний огляд та експертне обстеження потенційно небезпечного обладнання та подання відомостей про результати технічного огляду та експертного обстеження здійснюється у порядку встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці.

2.16. Якщо застосування виробничого обладнання пов'язане з можливістю виникнення специфічного ризику для життя та здоров'я працівників, роботодавець повинен вжити необхідні заходи, щоб забезпечити:

використання виробничого обладнання лише працівниками, яким ставиться завдання щодо його використання;

здійснення ремонту, реконструкції, модернізації, технічного обслуговування призначеними для виконання таких робіт працівниками.

2.17. Ергономічні вимоги до робочого місця, робоча поза працівників під час використання виробничого обладнання повинні враховуватися повною мірою роботодавцем під час застосування мінімальних вимог до безпеки, захисту здоров'я та життя, зазначених у цих Вимогах.

2.18. Роботодавець повинен надати працівникам письмові інструкції щодо виробничого обладнання, що використовується в роботі.

2.19. Інформація та письмові інструкції повинні містити достатні відомості щодо безпеки, захисту здоров'я та життя, що стосується:

умов використання виробничого обладнання;

передбачуваних нештатних ситуацій;

практичних рекомендації з урахуванням досвіду безпечного використання виробничого обладнання (за необхідності).

2.20. Працівники повинні бути поінформовані про:

небезпеку, що може виникнути в робочій зоні або на майданчику під час

використання виробничого обладнання;

небезпеку, пов'язану з виробничим обладнанням, розташованим в їх робочій зоні або на майданчику (якщо працівники безпосередньо не використовують таке обладнання);

будь-які зміни, що впливають на виробниче обладнання, розташоване в їх безпосередній робочій зоні або на майданчику.

2.21. Інформація та письмові інструкції повинні бути зрозумілі для працівників.

2.22. Роботодавець повинен вжити необхідні заходи, щоб забезпечити належну:

професійну підготовку працівників, яким поставлене завдання щодо використання виробничого обладнання, та ознайомлення їх із ризиками, що можуть виникнути внаслідок використання виробничого обладнання;

спеціальну підготовку працівників, спеціально призначених для здійснення ремонту, реконструкції, модернізації і технічного обслуговування виробничого обладнання.

2.23. Роботодавці повинні консультувати працівників та/або уповноважених працівниками осіб з питань охорони праці (якщо профспілка у суб'єкта господарювання не створювалася), а також забезпечувати їх участь в обговоренні всіх питань, що стосуються безпеки, захисту здоров'я та життя, пов'язаного з використанням виробничого обладнання.

III. МІНІМАЛЬНІ ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ВИРОБНИЧОГО ОБЛАДНАННЯ

1. Загальні мінімальні вимоги, застосовні до виробничого обладнання

1.1. Пристрої керування виробничим обладнанням, що впливають на безпеку, повинні бути чітко видимі, ідентифіковані та належним чином позначені.

Пристрої керування повинні бути розташовані поза межами небезпечних зон і в такий спосіб, щоб їхня робота не створювала додаткової небезпеки (за винятком певних пристроїв керування, для яких це необхідно). Вони не повинні спричиняти будь-яку небезпеку через випадкове ввімкнення.

Оператор пульта головного керування повинен мати можливість переконатися у відсутності будь-яких осіб у небезпечних зонах. Якщо це неможливо, наявна система попередження (звуковий та/або світловий сигнал) повинна автоматично спрацьовувати кожного разу під час запуску виробничого обладнання. Працівник, відкритий для зовнішнього впливу, повинен мати час і шляхи для швидкого уникнення небезпеки, спричиненої запуском або зупинкою виробничого обладнання.

Системи керування повинні бути безпечними та повинні обиратися з урахуванням можливих відмов, дефектів та обмежень, що можуть статися за нормальних умов використання.

1.2. Запуск виробничого обладнання повинен здійснюватися тільки за умови цілеспрямованої дії за допомогою призначеної для цього системи керування.

Це також стосується повторного запуску виробничого обладнання після зупинки з будь-якої причини, регулювання істотних параметрів (наприклад, швидкості, тиску тощо), якщо означений повторний запуск або зміна параметрів не наражає працівників, відкритих для зовнішнього впливу, на будь-яку небезпеку.

Ця вимога не застосовується до повторного запуску або зміни параметрів в нормальному робочому циклі автоматизованого пристрою.

1.3. Усе виробниче обладнання має бути оснащено пристроєм керування для повної та безпечної його зупинки.

Кожне робоче місце повинно бути облаштоване пристроєм керування для зупинки частини або всього виробничого обладнання, залежно від типу небезпеки, для забезпечення безпечності виробничого обладнання. Пристрій зупинки обладнання повинен мати пріоритет над пристроєм запуску. Зупинка виробничого обладнання або його небезпечних частин має супроводжуватися припиненням електропостачання приводів.

1.4. Виробниче обладнання, за необхідності, має бути облаштоване пристроєм аварійної зупинки залежно від небезпеки, пов'язаної з обладнанням, та його нормального часу зупинки.

1.5. Виробниче обладнання, використання якого пов'язане з ризиками падіння або виступання предметів, має бути облаштоване належними пристроями безпеки відповідно до ризику.

Виробниче обладнання, використання якого пов'язане з ризиками викидів газу, пару, рідини або пилу, повинно бути облаштоване відповідними пристроями для локалізації та/або видалення цих викидів, розташованими поруч із джерелами небезпеки.

1.6. Виробниче обладнання та його частини, якщо це необхідно для забезпечення безпеки, захисту здоров'я та життя працівників, мають бути зафіксовані затискачами або іншими засобами.

1.7. Якщо існує ризик поломки або руйнування частин виробничого обладнання, які можуть становити значну небезпеку для безпеки, здоров'я і життя працівників, мають бути вжиті відповідні захисні заходи.

1.8. Якщо існує небезпека через механічний контакт з рухомими частинами виробничого обладнання, що може призвести до нещасних випадків, зазначені частини повинні бути обладнані захисними огороженнями чи пристроями для унеможливлення доступу до небезпечних зон або пристроями для зупинення руху небезпечних частин до моменту досягнення небезпечних зон.

Захисні огороження та захисні пристрої повинні:

бути міцними;

не спричиняти будь-яку додаткову небезпеку;

бути такими, щоб унеможливити їх зняття або виведення з ладу;

бути розташованими на достатній відстані від небезпечної зони;

не обмежувати більше, ніж необхідно, спостереження за робочим циклом обладнання;

уможливлювати проведення необхідних операцій для встановлення або заміни частин виробничого обладнання та для технічного обслуговування, обмежуючи доступ тільки до тієї зони, в якій повинна виконуватися робота, та, якщо можливо, без переміщення захисних огорожень та захисних пристроїв.

1.9. Зони і місця експлуатації та технічного обслуговування виробничого обладнання повинні бути достатньо освітлені з урахуванням операцій, які виконуються на них.

1.10. Частини виробничого обладнання з високою або дуже низькою температурою, за необхідності, мають бути захищені для унеможливлення контакту або наближення до них працівників.

1.11. Сигнальні пристрої виробничого обладнання повинні бути однозначними, легкими для сприйняття та розуміння.

1.12. Виробниче обладнання може використовуватися тільки для операцій та за умов, для яких воно призначене.

1.13. Операції з технічного обслуговування виробничого обладнання повинні проводитися після його зупинки. Якщо це неможливо, мають бути вжиті належні захисні заходи для виконання таких операцій або виконання таких операцій повинно здійснюватися за межами небезпечних зон. Якщо виробниче обладнання має журнал технічного обслуговування, записи в ньому повинні постійно оновлюватися.

1.14. Усе виробниче обладнання повинно бути облаштоване чітко розрізняваними засобами ізоляції від кожного окремого джерела енергії. Повторне приєднання не повинно наражати на ризик працівників.

1.15. На виробниче обладнання повинні бути нанесені попереджувальні написи (знаки) і маркування, необхідні для забезпечення безпеки працівників.

1.16. Працівники повинні мати безпечні засоби доступу до всіх зон, призначених для експлуатації, регулювання та технічного обслуговування, та можливість безпечно перебувати в них і залишити безпечно ці зони.

1.17. Усе виробниче обладнання повинно відповідати вимогам захисту працівників від ризику загоряння або його перегріву, а також викидів газу, пилу, рідин, пару чи інших речовин, що виробляються, використовуються виробничим обладнанням або зберігаються в ньому.

1.18. Усе виробниче обладнання повинно відповідати вимогам запобігання ризику вибуху виробничого обладнання чи речовин, що виробляються, використовуються виробничим обладнанням або зберігаються в ньому.

1.19. Усе виробниче обладнання повинно відповідати вимогам захисту працівників, відкритих для зовнішнього впливу, від ризику прямого або непрямого контакту з електричним струмом.

2. Додаткові мінімальні вимоги до пересувного самохідного або несамохідного виробничого обладнання

2.1. Виробниче обладнання, рухом якого керують працівники, повинно бути влаштоване таким чином, щоб зменшити ризики для працівників під час руху – ризики контакту або захоплення працівників колесами чи траками гусениці.

2.2. Якщо випадкове захоплення приводним пристроєм між рухомим вузлом виробничого обладнання та його допоміжними механізмами або будь-чим, що буксирується, може створити специфічний ризик, таке виробниче обладнання повинно бути споряджене або пристосоване таким чином, щоб запобігати блокуванню приводних пристроїв.

У разі, коли такого захоплення неможливо уникнути, мають бути вжиті всі можливі заходи для унеможливлення негативних наслідків для працівників.

2.3. Якщо приводні (карданні) вали для передачі енергії до пересувного виробничого обладнання можуть бути забруднені або пошкоджені через волочіння землею, необхідно передбачити пристрої для їх закріплення.

2.4. Конструкція виробничого обладнання, рухом якого керують працівники, за нормальних умов використання повинна передбачати запобігання ризикам перекидання виробничого обладнання за допомогою:

захисних конструкцій для запобігання нахилу обладнання більше, ніж на чверть оберту;

конструкцій, що забезпечують достатній простір навколо працівника, який керує рухом, якщо нахил обладнання перевищує чверть оберту; будь-якого іншого пристрою, що матиме еквівалентну дію.

Ці захисні конструкції можуть бути невід'ємною частиною виробничого обладнання.

Якщо виробниче обладнання під час роботи стабілізоване або якщо його конструкція унеможливорює перекидання, такі захисні конструкції не вимагаються.

Якщо у разі перекидання обладнання існує ризик затиснення водія між частинами виробничого обладнання та землею, повинна встановлюватися система фіксації водіїв.

2.5. Вилкові навантажувачі, на яких працюють один або більша кількість працівників, повинні бути пристосовані або обладнані для зменшення ризику перекидання вилкового навантажувача одним з таких засобів:

установленням огорожень для водія;

конструкцією для запобігання перекиданню вилкового навантажувача;

конструкцією для забезпечення достатнього простору водієві між землею та певними частинами вилкового навантажувача в разі його перекидання;

конструкцією фіксації працівників на сидінні водія для запобігання їх затиснення між частинами перекинутого вилкового навантажувача.

2.6. Самохідне виробниче обладнання, рух якого пов'язаний з ризиком для інших осіб, повинне відповідати наступним умовам:

обладнання повинно мати засоби для запобігання самовільного запуску;

обладнання повинно мати належні засоби для мінімізації наслідків зіткнення, якщо більше, ніж один вузол виробничого обладнання на гусеничному ходу одночасно перебувають у русі;

має бути пристрій для гальмування та зупинки виробничого обладнання.

У разі, коли вимагають міркування безпеки працівників, мають бути в

наявності аварійні пристрої гальмування та зупинки обладнання у випадку відмови основного двигуна, керування якими здійснюється за допомогою легкодоступних пристроїв керування або автоматично;

мають бути встановлені належні допоміжні пристрої для поліпшення видимості, якщо зона прямої видимості з місця водія недостатня для забезпечення безпеки;

виробниче обладнання, призначене для використання вночі або у затемнених місцях, має бути оснащено освітленням, відповідним для здійснення роботи та забезпечувати достатню безпеку працівників;

виробниче обладнання, що становить небезпеку виникнення пожежі (або само по собі або відносно того, що воно буксирує чи транспортує) та може наразити на небезпеку працівників, має бути оснащено в достатній кількості відповідними протипожежними засобами, у разі, якщо такі засоби не доступні в достатній кількості поблизу місця використання виробничого обладнання;

дистанційно кероване виробниче обладнання повинно автоматично зупинятися, як тільки воно залишить зону дії пристрою керування;

дистанційно кероване виробниче обладнання, яке за нормальних умов може спричиняти небезпеку затиснення або зіткнення, повинно мати засоби запобігання такому ризику, якщо не передбачено інших відповідних пристроїв для контролю за ризиком зіткнення.

3. Додаткові мінімальні вимоги до вантажопідіймального виробничого обладнання

3.1. Якщо вантажопідіймальне виробниче обладнання встановлюється на постійних місцях експлуатації, повинні бути забезпечені його міцність і стійкість з урахуванням, зокрема, вантажів, що підіймаються, та зусилля, що виникає в опорних точках і точках кріплення конструкцій.

3.2. Машини для підіймання вантажів повинні мати чіткі позначення їх номінальної вантажопідіймальності та, за необхідності, мають бути обладнані

табличкою розподілу навантаження із зазначенням номінальної вантажопідйомності для будь-якої конфігурації обладнання.

Вантажозахоплювальні пристрої повинні мати позначення із зазначенням основних характеристик, необхідних для їх безпечного використання.

Виробниче обладнання, яке не призначене для підймання людей, але яке може бути помилково використане таким чином, має бути відповідним чином позначене.

3.3. Установлене на постійних місцях експлуатації виробниче обладнання повинно встановлюватися так, щоб зменшити ризик того, що вантаж:

- ударить працівників;
- ненавмисно зрушить з місця або вільно впаде;
- буде ненавмисно скинутий (відчеплений).

3.4. Виробниче обладнання для підймання та переміщення працівників повинно бути таким, щоб:

запобігати можливому ризику падіння кабіни шляхом установлення відповідних пристроїв. Якщо з причин, обумовлених місцем розташування та різницею висот, цього ризику неможливо уникнути за допомогою будь-яких заходів безпеки, повинен бути встановлений та перевірятися кожного робочого дня підвісний канат зі збільшеним запасом міцності;

запобігати можливому ризику випадіння працівника з кабіни;

запобігати ризику затиснення, захоплення працівника або нанесення удару по ньому, зокрема через ненавмисний контакт з об'єктами;

у разі аварії забезпечити відсутність небезпеки для осіб, замкнених у кабіні, та можливість їхнього звільнення.

IV. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ОБЛАДНАННЯ

1. Загальні вимоги

1.1. Виробниче обладнання має бути встановлене, розташоване та використане так, щоб зменшити ризики для операторів та інших працівників, шляхом забезпечення достатнього простору між рухомими та нерухомими частинами виробничого обладнання або рухомими частинами навколо його, і безпечного постачання та відведення всіх видів енергії та речовин, що використовуються або виробляються.

1.2. Виробниче обладнання має бути змонтоване чи демонтоване за безпечних умов із дотриманням інструкцій, що можуть надаватися виробником.

1.3. Виробниче обладнання, що під час використання може бути вражене блискавкою, має бути захищене пристроями або відповідними засобами блискавкозахисту.

2. Вимоги безпеки щодо використання пересувного самохідного або несамохідного виробничого обладнання

2.1. Керування самохідним виробничим обладнанням здійснюється тільки працівниками, які були відповідним чином навчені та мають право керування таким обладнанням.

2.2. Якщо виробниче обладнання пересувається в межах робочої зони, мають бути розроблені та дотримуватися відповідні правила руху.

2.3. Необхідно вжити організаційні заходи щодо унеможливлення потрапляння піших працівників до робочої зони самохідного виробничого обладнання. Якщо присутність піших працівників у робочій зоні самохідного

виробничого обладнання є необхідною для належного виконання робіт, повинні бути вжиті відповідні заходи для запобігання їх травмування цим обладнанням.

2.4. Перевезення працівників на пересувному виробничому обладнанні з механічним приводом дозволяється тільки за наявності безпечних засобів, передбачених для цього. Якщо під час руху має виконуватися робота, швидкість повинна корегуватися в міру необхідності.

2.5. Пересувне виробниче обладнання з двигуном внутрішнього згоряння може використовуватися у робочих зонах лише за умови наявності чи забезпечення достатньої кількості повітря для того, щоб не виник ризик для безпеки, здоров'я та життя працівників.

3. Вимоги безпеки щодо використання вантажопідіймального виробничого обладнання

3.1. Виробниче обладнання, призначене для підймання вантажів, яке є пересувним або може бути демонтоване, має бути використане так, щоб забезпечити стійкість під час його використання за всіх передбачуваних умов, із урахуванням характеру ґрунту.

3.2. Підймання працівників може здійснюватися тільки за допомогою виробничого обладнання та пристроїв, передбачених для цієї мети.

Підймання працівників виробничим обладнанням, не призначеним спеціально для цілей підймання працівників, може здійснюватися лише за умови вжиття належних заходів безпеки відповідно до вимог нормативно-правових актів з охорони праці та забезпечення належного нагляду за виконанням робіт.

Під час перебування працівників на виробничому обладнанні, призначеному для підймання вантажів, на посту керування весь час повинен перебувати оператор (машиніст). Працівники, яких підіймають, повинні мати

надійні засоби зв'язку. На випадок небезпеки повинні бути передбачені належні заходи їх евакуації.

3.3. Необхідно вжити заходи для унеможливлення присутності працівників під підвішеним вантажем, якщо для виконання роботи не вимагається їх присутність.

Не допускається переміщувати вантажі над незахищеними робочими місцями, на яких перебувають працівники.

Якщо роботу неможливо виконати належним чином у будь-який інший спосіб, мають бути розроблені та вжиті відповідні заходи безпеки.

3.4. Вантажозахоплювальні пристрої повинні вибиратися з урахуванням вантажів, що будуть переміщуватися, точок захоплення та приєднання пристрою та атмосферних умов, враховуючи методи та схеми стропування.

Вантажозахоплювальний пристрій повинен мати чітке позначення його характеристик, якщо цей пристрій не буде розбиратися після використання.

3.5. Вантажопідіймальні пристрої повинні зберігатися у спосіб, який унеможливить їх пошкодження або погіршення їх характеристик.

3.6. Якщо дві або більше одиниць виробничого обладнання, призначеного для підймання некерованих вантажів, установлені або змонтовані на майданчику так, що їх робочі зони перетинаються, мають бути вжиті відповідні заходи для запобігання зіткненню між вантажами або частинами виробничого обладнання.

3.7. У разі використання пересувного виробничого обладнання для підймання некерованих вантажів, необхідно вжити заходи для запобігання розгойдуванню, перекиданню або, залежно від обставин, що можуть бути, переміщенню чи ковзанню обладнання. Забезпечення належного вжиття цих заходів здійснюється перевітками.

3.8. Якщо оператор виробничого обладнання для підймання некерованих вантажів не може спостерігати весь шлях переміщення вантажу безпосередньо або за допомогою додаткових пристроїв, що надають необхідну інформацію, на зв'язку з оператором повинна перебувати відповідальна особа (сигнальник) для спрямування його дій, та повинні бути вжиті організаційні заходи для запобігання зіткнення вантажу, що може наразити на небезпеку працівників.

3.9. Роботи з прикріплення (стропування) або відчеплення вантажу працівником власноруч повинні бути організовані так, щоб працівник зберігав прямий або непрямий контроль за виробничим обладнанням.

3.10. Для забезпечення безпеки працівників усі операції з підймання вантажу повинні належним чином плануватися і належним чином контролюватися.

Якщо вантаж має підійматися одночасно двома або більшою кількістю одиниць виробничого обладнання для підймання некерованих вантажів, повинна бути розроблена та застосована відповідна процедура (проект виконання робіт), що має забезпечити чітку координацію роботи операторів.

3.11. Якщо виробниче обладнання для підймання некерованих вантажів, не може утримувати вантаж у разі повної чи часткової втрати електропостачання, необхідно вжити відповідні заходи для унеможливлення нараження працівників на будь-які ризики, що можуть виникнути внаслідок цього.

Підвішені вантажі не повинні залишатися без нагляду, якщо доступ до небезпечної зони не закрито, а вантаж не підвішений і не утримується у безпечний спосіб.

3.12. Використання виробничого обладнання для підймання некерованих вантажів на відкритому просторі має припинятися, коли метеорологічні умови погіршуються до такої межі, що ставиться під загрозу безпечне використання

обладнання та зростає імовірність виникнення ризиків для працівників. Для унеможливлення будь-яких ризиків для працівників повинні бути вжиті належні заходи безпеки, зокрема заходи щодо запобігання перекиданню виробничого обладнання.

4. Вимоги безпеки щодо використання виробничого обладнання для тимчасової роботи на висоті

4.1. Якщо тимчасову роботу на висоті неможливо здійснити у безпечний спосіб та за належних ергономічних умов і з відповідної поверхні, має вибиратися відповідне виробниче обладнання, що найкращим чином підходить для забезпечення та збереження безпечних умов роботи.

Перевага повинна надаватися заходам колективного захисту на противагу заходам індивідуального захисту.

Розміри виробничого обладнання повинні відповідати характеру виконуваних робіт, передбачуваним навантаженням, а також дозволяти безпечний прохід.

Необхідно вибрати оптимальні засоби доступу до тимчасових робочих місць на висоті з урахуванням частоти проходів, висоти, якої потрібно буде досягти, і тривалості використання.

Обраний засіб доступу має забезпечувати евакуацію у випадку небезпеки. Прохід у будь-якому напрямку між засобами доступу та платформами, настилами та трапами не повинен наражати на будь-який додатковий ризик падіння.

4.2. Драми можуть використовуватися як робочі місця під час роботи на висоті тільки в разі, коли, урахувавши вимоги пункту 4.1 підрозділу 4 розділу IV цих Вимог, використання іншого, більш безпечного виробничого обладнання не виправдано через незначний ризик, короткочасність використання або існуючих особливостей місця розташування, які роботодавець не може змінити.

4.3. Техніка верхолазних робіт на канатах може бути використана тільки за обставин, коли оцінка ризику вказує на те, що робота може бути виконана безпечно та при цьому не виправдано використання більш безпечного виробничого обладнання.

Ураховуючи оцінку ризику, тривалість роботи та ергономічні обмеження, має бути передбачене сидіння з відповідними додатковими пристроями.

4.4. Залежно від типу виробничого обладнання, обраного відповідно до пунктів 4.1–4.3 підрозділу 4 розділу IV цих Вимог, повинні бути визначені відповідні заходи мінімізації ризиків для працівників, властивих цьому типу обладнання.

У разі необхідності потрібно передбачати встановлення захисних засобів для запобігання падінню. Ці засоби повинні підходити за конфігурацією та бути достатньо міцними для унеможливлення або зупинення падіння з висоти та, наскільки це можливо, усунути ймовірність травмування працівників. Колективні захисні засоби для запобігання падінню можуть перериватися тільки в місцях доступу до драбин або сходів.

4.5. Якщо виконання конкретного завдання потребує тимчасового зняття колективного засобу захисту для запобігання падінню, необхідно вжити заходи для встановлення рівноцінних дієвих засобів безпеки. Виконання робіт може здійснюватися лише після вжиття таких заходів. Колективні засоби захисту для запобігання падінню повинні бути встановлені знову після завершення або тимчасового припинення робіт.

4.6. Тимчасова робота на висоті може здійснюватися тільки за метеорологічних умов, що не ставлять під загрозу безпеку, здоров'я та життя працівників.

4.7. Драхбини необхідно встановлювати таким чином, щоб забезпечити їх стійкість під час користування ними.

Опори переносних драбин необхідно встановлювати на стабільній, твердій і нерухомій основі достатніх розмірів таким чином, щоб сходинки були горизонтальними.

Підвісні драбини, за винятком мотузкових, необхідно встановлювати так, щоб вони не могли зсунутись або розгойдуватись.

4.8. Для запобігання зсуванню опор переносних драбин під час їх використання необхідно закріплювати їх верхні або нижні кінці, застосовувати спеціальні пристрої для захисту від зсування або інші рівноцінні засоби.

Драхбини, що використовуються для доступу, повинні бути довгими, щоб у достатній мірі видаватися за межі платформи доступу, якщо відсутні інші заходи для забезпечення міцної опори для рук.

Зрощені та розсувні драбини повинні використовуватись так, щоб унеможливити рух різних секцій відносно одна до одної.

Пересувні драбини необхідно надійно зафіксувати до початку їх використання.

4.9. Драхбини повинні використовуватись так, щоб постійно забезпечувати безпечну опору для рук та ніг працівників. Якщо вантаж має переноситись драбиною вручну, це не повинно унеможлилювати безпечного спирання руками.

4.10. Якщо риштування збирається не відповідно до загально визнаної стандартної конфігурації, відсутні розрахунки або структурні схеми обраного риштування, необхідно виконати відповідні розрахунки їх на міцність та стійкість.

4.11. Відповідно до складності обраного риштування, компетентною особою повинен бути розроблений порядок (проект виконання робіт) щодо

збирання, використання та демонтажу. Він може бути стандартним, доповненим даними щодо специфічних елементів обраного риштування.

4.12. Опорні конструкції риштування повинні унеможливлувати ковзання або за допомогою закріплення до робочої поверхні, застосування пристрою проти ковзання, або будь-якими іншими ефективними засобами, а робоча поверхня повинна мати достатню несучу здатність. Необхідно вживати заходи для забезпечення стійкості риштування. У разі застосування пересувних риштувань для виконання робіт на висоті необхідно використовувати відповідні пристрої для запобігання випадковому зрушенню риштувань з місця під час виконання робіт.

4.13. Розміри, форма та розміщення настилів риштування повинні відповідати характеру виконуваної роботи та очікуваним навантаженням, а також забезпечувати безпечну роботу та рух. Настили риштування повинні збиратися так, щоб їх складові елементи за нормального використання не рухалися. Не повинно бути небезпечних проміжків між складовими елементами настилу та вертикальними колективними засобами захисту для запобігання падінь.

4.14. Якщо риштування не готові для використання (під час складання, демонтажу або змінення конфігурації), вони повинні бути позначені відповідними попереджувальними знаками, а також забезпечені засобами для запобігання доступу у небезпечну зону.

4.15. Збірка, демонтаж або істотне змінення конфігурації риштування повинно здійснюватися тільки під контролем відповідальної особи працівниками, які мають відповідну та спеціальну підготовку для виконання таких операцій, включаючи:

розуміння порядку збирання, демонтажу та змінення конфігурації зазначеного риштування;

заходи безпеки під час збирання, демонтажу та змінення конфігурації зазначеного риштування;

заходи щодо запобігання ризику падіння працівників та предметів;

заходи безпеки у разі зміни метеорологічних умов, що можуть негативно вплинути на безпеку зазначеного риштування;

допустимі навантаження;

будь-які ризики, до яких можуть призвести вищезазначені операції збирання, демонтажу та змінення конфігурації.

Відповідальна особа, що здійснює контроль, та працівники, що виконують цю роботу, повинні мати у своєму розпорядженні порядок (проект виконання робіт) щодо збирання, використання та демонтажу, зазначений у пункті 4.11 підрозділу 4 розділу IV цих Вимог, а також всі необхідні інструкції.

4.16. Роботи на висоті із застосуванням техніки верхолазних робіт на канатах необхідно виконувати з дотриманням таких вимог:

система повинна включати щонайменше два закріплені канати – один як засіб доступу, опускання та тримання (робочий канат) та другий як резервний (страхувальний канат);

працівники повинні бути забезпечені відповідними ременями безпеки, за допомогою яких повинні бути прикріплені до страхувального канату;

робочий канат повинен бути оснащений безпечними пристроями для підйому та спуску, а також системою автоматичного блокування для запобігання падінню працівника, якщо він утратить контроль за своїм рухом. Страхувальний канат повинен бути оснащений рухомою системою запобігання падінню, що супроводжуватиме рухи працівника;

інструменти та інші допоміжні пристрої, що використовуються працівником, повинні бути закріплені на ремені працівника, на сидінні або іншим належним чином;

робота повинна бути спланована, за нею повинен здійснюватися відповідний контроль, щоб працівник міг бути негайно врятований у разі аварійної ситуації;

зазначені працівники повинні отримати належну підготовку, зокрема, у сфері рятувальних робіт, відповідно до пункту 2.22 розділу II цих Вимог.

За виняткових обставин, із врахуванням оцінки ризиків, якщо використання страхувального канату зробить роботу більш небезпечною, може бути дозволено використання одного робочого канату за умови, що вжито відповідні заходи безпеки.

**Директор Департаменту заробітної
плати та умов праці**

О. Товстенко

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту наказу Міністерства соціальної політики України „Про затвердження Вимог безпеки та захисту здоров'я під час використання виробничого обладнання працівниками”

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проект наказу Міністерства соціальної політики України „Про затвердження Вимог безпеки та захисту здоров'я під час використання виробничого обладнання працівниками” (далі – проект акта) розроблено на виконання пункту 392 Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 847-р.

Законодавчим актом, що регламентує вимоги безпеки та захисту здоров'я під час використання виробничого обладнання працівниками, є Закон України „Про охорону праці”, у якому визначено обов'язки роботодавця та працівника щодо використання виробничого обладнання.

В Україні прийнято ряд технічних регламентів, якими встановлюються вимоги до конструкцій і виготовлення виробничого обладнання та ряд нормативно-правових актів, які встановлюють вимоги з безпеки та захисту здоров'я під час використання виробничого обладнання.

Національне законодавство у сфері охорони праці щодо використання виробничого обладнання, вимог до його конструкції, виготовлення та безпеки в цілому відповідає європейським нормам. Однак Директива 2009/104/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року стосовно мінімальних вимог безпеки та захисту здоров'я під час використання виробничого обладнання працівниками, містить більш конкретні обов'язки роботодавця щодо використання виробничого обладнання. До того ж, в Україні відсутній комплексний нормативно-правовий акт, який регулював би безпечно використання виробничого обладнання.

2. Мета і шляхи її досягнення

Метою розроблення проекту акта є імплементація положень Директиви 2009/104/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року стосовно мінімальних вимог безпеки та захисту здоров'я під час використання виробничого обладнання працівниками (друга окрема Директива у розумінні пункту (1) статті 16 Директиви 89/391/ЄЕС) шляхом затвердження Вимог безпеки та захисту здоров'я під час використання виробничого обладнання працівниками та фактичної реалізації положень цього проекту акта.

3. Правові аспекти

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють цю сферу суспільних відносин є: Кодекс законів про працю України, Закон України „Про

охорону праці”, Правила будови і безпечної експлуатації вантажопідіймальних кранів, затверджені наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 18.06.2007 № 132, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 09.07.2007 за № 784/14051, Правила охорони праці під час виконання робіт на висоті, затверджені наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 27.03.2007 № 62, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 04.06.2007 за № 573/13840, Правила охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями, затверджені наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 19.12.2013 № 966, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 25.02.2014 за № 327/25104.

4. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту акта не потребуватиме виділення додаткових фінансових та інших витрат із державного бюджету.

5. Позиція заінтересованих органів

Проект акта потребує погодження з Міністерством охорони здоров'я України, Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, Державною інспекцією ядерного регулювання України, Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Державною регуляторною службою України та підлягає державній реєстрації в Міністерстві юстиції України.

6. Регіональний аспект

Проект акта не стосується питання розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

6¹. Запобігання дискримінації

У проекті акта відсутні положення, що містять ознаки дискримінації.

7. Запобігання корупції

У проекті акта відсутні правила і процедури, що можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

8. Громадське обговорення

Проект акта оприлюднено на офіційному сайті Держпраці (www.dsp.gov.ua).

9. Позиція соціальних партнерів

Проект акта стосується соціально-трудової сфери та потребує погодження із Спільним представницьким органом сторони роботодавців на національному рівні та Спільним представницьким органом репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні.

Проект акта не стосується прав осіб з інвалідністю, тому не потребує погодження всеукраїнськими організаціями осіб з інвалідністю та їх спілками.

10. Оцінка регуляторного впливу

Проект акта є регуляторним.

10¹. Вплив реалізації акта на ринок праці

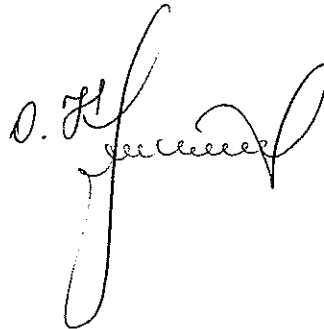
Реалізація проекту акта не впливатиме на ринок праці.

11. Прогноз результатів

Прийняття проекту акта сприятиме зниженню виробничого травматизму та професійної захворюваності під час використання виробничого обладнання працівниками при здійсненні господарської діяльності суб'єктами господарювання. Економічна ефективність полягатиме у зменшенні витрат, пов'язаних з відшкодуванням шкоди, обумовленої зазначеними причинами.

**Перший заступник Міністра
соціальної політики**

_____ 2016 р.

Ольга Крентовська